

Література:

1. Вашуленко О.В. Читацька компетентність молодшого школяра: теоретичний аспект / О.Вашуленко // Початкова школа. 2011. №1. С.48–50.
2. Гончарова Е.Л. Нарушения в формировании ядра читательской компетентности у детей с ограниченными возможностями здоровья [електронний ресурс] – Режим доступу:<https://narusheniya-v-formirovanii-jadra-chitatelskoj>.
3. Колганова Н.Е. Педагогические условия формирования основ читательской компетентности младших школьников / Н.Е. Колганова // Автореф. дисс. Канд. пед. наук : 13.00.01 . Тамбов, 2013. 29 с.
4. Комарівська Н. Творчий розвиток молодших школярів на уроках літературного читання / Н. Комарівська // Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції / за ред. Г.С.Тарасенко. – Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2016. Вип. 5. С. 168–172.
5. Лапшина І.М. Традиції та інноватика у формуванні навички читання у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку / І.М. Лапшина // Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Вінниця, ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 10–11 листопада 2015 р.) / за ред. Г.С. Тарасенко; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, інститут педагогіки, психології і мистецтв. Вінниця : ТОВ «Нілан – ЛТД» 2015. С. 151–155.
6. Мартиненко В.О. Структура і зміст читацької компетентності молодших школярів / В.О.Мартиненко // Збірник наукових праць: Педагогічна освіта: теорія і практика. Вип. XV. Кам'янець-Подільський, 2013. С. 145–151.
7. Нова українська школа [електронний ресурс] – Режим доступу:<https://osvita.ua/doc/files/news/520/52062/new-school.pdf>.
8. Савченко О.Я. Ключові компетентності – інноваційний результативний шкільної освіти / О.Я. Савченко // Рідна школа. 2011. № 8–9, С. 4–8.
9. Типова освітня програма // <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/3-4-dodatki.pdf>.

Тиндик Тетяна

м. Вінниця

(Наук. керівн. – канд. пед. наук, проф. Лапшина І. М.)

ЗБАГАЧЕННЯ ЧИТАЦЬКИХ ІНТЕРЕСІВ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Анотація

У статті представлено короткий історико-педагогічний аналіз проблеми ставлення дітей до світу дитячої літератури. Запропоновано деякі шляхи збагачення читацьких інтересів молодших школярів, зокрема засобами створення книжки-саморобки, прокоментовано особливості її створення

дитячої книжки, презентовано заходи, що допоможуть популяризувати сучасну дитячу літературу.

Ключові слова: молодші школярі, читацький інтерес, засоби збагачення інтересів, дитяча література, книга-саморобка, читацький захід.

Аннотация

В статье представлен краткий историко-педагогический анализ проблемы интереса детей к миру детской литературы. Предложены некоторые пути обогащения читательских интересов младших школьников, к примеру средствами создания книжки-самodelки, прокомментированы особенности её создания. Описаны мероприятия, которые помогут популяризовать современную детскую литературу.

Ключевые слова: младшие школьники, читательский интерес, средства обогащения интересов, детская литература, книга-самodelка, читательские мероприятия.

Abstract

The article presents a brief history-pedagogical analysis of the problem of children's attitudes to the world of children's literature. Some ways of enriching the readers' interests of young schoolchildren have been suggested, creating of a homemade book, commented the creation of a children's book, presented measures that will help popularize modern children's literature.

Key words: junior schoolchildren, interest in reading, enrichment, children's literature, a homemade book, reading event.

Методологічні документи початкової освіти орієнтують зміни у освітньому процесі школи першого ступеня з урахуванням загальнолюдських і національних цінностей. За пріоритет вони ставлять особистість дитини та її інтереси [Комарівська 2020, с. 83]. Процес збагачення читацьких інтересів у школярів не може плануватися лише через рекомендацію матеріалів для самостійного опрацювання або добір книг різноманітної тематики. Ця робота

повинна проводитися спільно батьками, вчителями, працівниками шкільних бібліотек, дитячих видавництв.

Добре, якщо дитину оточує родина, яка дбає про неї, в тому числі й про читацькі інтереси, вчитель, який також усіляко стимулює до читання. Але в певний час неодмінно виникне проблема, що читати й які твори добирати для юних читачів.

Добір відповідної дитячої літератури хвилював людство з того часу, як почала впроваджуватися освіта й з'явилися перші книги.

Починаючи з ХІХ століття, систематично стали з'являтися рекомендаційні статті зі світу дитячої літератури [1, с. 8]. Саме в цей період здійснилася переорієнтація освітніх потреб на читача. Повчання в книгах відійшло на другий план, а важливими стали світ дитини та коло її інтересів.

Через ряд історичних подій кінця ХІХ – початку ХХ століття ця тенденція пішла на спад. Проте у ХХ столітті письменники та педагоги почали шукати напрямки зацікавлення дітей у читанні. Тоді ж читання стали розглядати як процес формування нових читацьких інтересів, як процес виховання любові до книги, зацікавлення читанням, формування вдумливого читання та його практичного використання у життєво важливих ситуаціях.

У ХХІ столітті дитяча література повинна не тільки сприяти вирішенню традиційних розвивальних завдань, але й знаходити нові підходи до зацікавлення юний читачів, позмагатися з новітніми інформаційними технологіями.

Ми вважаємо, що для того, щоб збагатити читацькі інтереси дітей можна не тільки купувати готові книги, а й створювати власні, які будуть відповідати бажанням дитини, її фантазії. Саме так, ми маємо можливість разом зі школярами виготовляти як великоформатні, так і середньоформатні книги. Створювати фігурні книжки, книжки-іграшки, книги-театри, книги-розмальовки. Виготовляючи фігурні книги, ми можемо, наприклад, створити

книгу у вигляді певної тварини, наповнити її на основі наявного досвіду дітей, дібрати художні і науково-пізнавальні твори, в яких є ця істота.

Кожна дитина обожноє гратися, тому логічно буде, якщо ми надамо їй цю можливість у книзі-іграшці. Наприклад, ми можемо створити книгу, в якій головний герой буде подорожувати її сторінками. Також в таку книгу можна додавати різні елементи на липучках, магнітах. Крім того, ми можемо добирати додаткові шумові чи тактильні ефекти, додаючи у книгу різні пристрої, такі, як «шушарики», «музика вітру», різноманітні листочки, хмаринки та інші об'ємні елементи.

Книги-розмальовки дуже подобаються дітям, оскільки у ході розмальовування вони можуть відпочити, розслабитися, дібрати ті кольори, які вони вважають за потрібне. В той же час можна простежити, чи вміють юні читачі правильно співвідносити предмети і кольори, оскільки у вирії фантазії вони могли вгадали власного фантастичного героя, який може бути саме цього кольору. Також за допомогою подібних книг у дітей розвивається дрібна моторика, вони вчаться спостережливості, самоконтролю та наполегливості, адже для того, щоб у цілому картина мала ошатний вигляд, потрібно докласти чималих зусиль.

В наш час велику популярність отримали лепбуки – міні-книги, з великою кількістю кишеньок та віконць, які дають можливість дітям систематизувати знання за допомогою малюнків, схем, фотографій, текстів. Ці книги діти створюють самостійно та можуть додавати туди все, що вони захочуть, наприклад, цікаві логічні, творчі завдання з певної тематики. Школярам подобається створювати власні книги, адже вони можуть робити їх з різного матеріалу, додавати фантастичні елементи, виготовляти їх незвичайної форми (у вигляді віконечка, листівки, трансформера). А ще дітей дуже стимулює й те, що вони отримують можливість змагатися, в кого власна книжка вийде найкращою. Створювати такі лепбуки можна на багатьох уроках, оскільки вони допомагають швидко та ефективно опрацьовувати, засвоювати та закріплювати вивчений матеріал в ігровій формі. Якщо навчальний матеріал

занадто великий, можна запропонувати школярам групову роботу, щоб кожен міг зробити свій внесок у спільну діяльність. Ми можемо створювати лепбуки і на уроках літературного читання, наприклад, під час вивчення казок. Назвемо такий лепбук «У гості до казки». Тут можна буде зібрати матеріал, які бувають казки, що є правдою та вигадкою в них, які бувають персонажі казок, з якої казки ці персонажі, яка це казка (відгадати по силуету), що зайве, чи чого не вистачає тощо [Лапшина 2019, с. 95].

Ми розуміємо, що лише створення тільки книг-саморобок не збагатить читацькі інтереси дітей, тому вважаємо за потрібне проводити різні заходи для їх популяризації. Такими заходами можуть стати «бібліофреш» та «бенефіс книжки»: у першому випадку це незвичайне представлення дітям нової літератури, яку вони можуть відчутти на дотик, почитати. У другому випадку, це може бути як нова, так і не нова книга, але варта дитячої уваги, а весь захід буде присвячений лише їй.

Також цікавим є й «книжковий дрес-код». Ми можемо запропонувати скласти з дітьми модель сучасної дитини і принести їй у подарунок ті книги, які школярі залюбки читали на певному етапі свого життя, ті, що їм найбільше подобаються. Так діти дізнаються більше про своїх друзів, однокласників, збагачують світогляд, можливо, самостійно знайдуть собі наступну книгу для читання.

Прийом «Караван історії» можна розглядати з різних позицій. У першій позиції, ми можемо говорити з дітьми про дивовижні історії з життя дитячих письменників, у другій – розповідати про незвичайні, найбільш захоплюючі історії з творів, які вже школярі прочитали. Так ми зможемо усі разом згуртуватися та дізнатися багато нового.

Цікавим є і «Книжковий подіум», завдяки якому діти зможуть не тільки дізнатися про нові твори, а й розвинути навички самопрезентації. Діти проходять по імпровізованому подіумі, демонструючи свої улюблені книги.

У освітній роботі з дітьми можна використати «Літературний слем». Під час цього змагання варто розділити дітей на команди однодумців, які рекламуватимуть якусь обрану ними книгу. Переможців мають обрати судді, але обов'язково зазначивши, яка команда була більш переконливою, яка краще прорекламувала книгу. Схожий до цього прийому і «Літературний пінг-понг», тільки тут вчитель має придумати м'ячі-запитання, на які команди по черзі відповідатимуть, ніби відбиваючи м'ячик у грі [Єрмішкіна 2018, с. 27].

Також ми рекомендуємо проводити з дітьми «Книжкові піжмурки» та буккросинг. Для їхнього проведення варто заздалегідь домовитися з батьками, адже під час такого заходу діти обмінюватимуться книгами з родинних бібліотек. У піжмурках кожен повинен обгорнути свою книгу, яку згодом він покладе на полицю, а потім усі по черзі вибиратимуть собі книгу для читання. Можна також приготувати спеціальний презент для того, хто її обере. Наприклад, це може бути книжкова закладка, створена своїми руками. Попередньо вчителю варто було б провести з дітьми майстер-клас зі створення таких закладок, адже їх існує безліч видів з різноманітних матеріалів. Після приготувань кожен учень зможе собі наосліп вибрати книгу, обгортка якої йому найбільше сподобається. Щодо буккросингу, обміну книгами, можливо необхідно попередньо провести загальношкільну акцію «Подаруй книгу для шкільного буккросингу». Коли з'являться перші книги, потрібно створити спеціальний осередок, де відбуватиметься їх обмін. Сюди також можна додавати і самостійно створені книги, щоб діти бачили, що їхня праця не пропадає даремно, а є також важливою і цікавою.

Створюємо ми книги, чи їх купуємо, для дітей важливим залишається зовнішнє оформлення. Такі книги повинні привертати увагу школярів, щоб у них неодмінно виникло бажання прочитати їх. Але варто знати ту межу, коли ми зацікавлюємо дитину картинками, додатковими елементами, і коли вона вже бере до рук книгу лише для того, щоб переглянути картинки.

Дитячі твори повинні викликати у юних читачів позитивні емоції, адже навіть, незважаючи на проблеми, щасливий кінець допоможе помріяти про світ,

у якому добро перемагає зло, який навчить їх правильно виходити з небезпечних ситуацій. Та й тут важлива допомога для дитини вчителя і батьків, які завжди обговорять те, що відбувається у книзі, зможуть знайти свої шляхи вирішення проблеми. Не варто й забувати, що книги мають нести пізнавальну роль для дітей, описувати життя доступною їм мовою.

Якщо ми хочемо, щоб наші діти були досвідченими, впевненими у собі та могли оволодівати різноманітними компетентностями, ми повинні виховати у них любов до книги. Саме завдяки нетрадиційним освітнім заходам, добору відповідної літератури, створенню власних книжок-саморобок ми зможемо привернути увагу не тільки дітей, а й громадськості до важливості читання, зможемо покращити психологічний клімат у школі та класі, систематично збагачуватимемо читацькі інтереси молодших школярів.

Література:

1. Дитина і книга: погляд крізь призму часу : бібліогр. огляд вид. із фондів Держ. наук.-пед. б-ки України ім. В. О. Сухомлинського // Шкільна бібліотека плюс. 2013. Червень (№2). С. 3–62.
2. Єрмішкіна Т. Читати – це модно / Т. Єрмішкіна, М. Тутова. // Дошкільне виховання. – 2018. №2. С. 27–30.
3. Комарівська Н. Літературна освіта дітей дошкільного та молодшого шкільного віку в контексті естетичного виховання / Н. Комарівська, І. Лапшина, Н. Франчук // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія. – 2020. - №61. С.83-88.
4. Лапшина І. Підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до збагачення читацьких інтересів дітей дошкільного віку / І.М. Лапшина // Розвиток особистості дитини та учителя в сучасному освітньому просторі: досвід, проблеми та перспективи : матеріали міжвузівської (заочної) науково-практичної конференції. – Хмельницький: ПП «А.В. Царук», 2019. С. 94–97.